

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

БІЛЕНКО Віталій Ігорович,
*аспірант Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
ім. академіка Ф.Г. Бурчака АПрН України*

Правова природа процедури укладення цивільно-правового договору досі залишається актуальною в науці цивільного права. Актуальність даного питання обумовлена тим, що у доктрині не склалося єдиного підходу до розуміння порядку укладення даного виду договору, що не може повною мірою забезпечити правовий режим цих відносин.

Питанням дослідження і вивчення укладання договорів і саме договорів про допоміжні репродуктивні технології було присвячено багато праць видатних вчених, таких як: Н. Аблятіпова, О. Баллаєва, Т. Дробишевська, Я. Дрогонєц, Л. Красавчикова, О. Лукашева, М. Малєїна, Г. Романовський, З. Ромовська, К. Світнев, І. Сенюта, Р. Стефанчук, С. Стеценко, О. Хазова, Н. Хараджа.

Метою даної статті є виявлення особливостей укладання договорів щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій.

На думку С.О. Бородовського, порядок укладення цивільно-правового договору – це передбачена правовими нормами юридично-логічна послідовність стадій встановлення цивільних прав та обов'язків, здійснена на основі дій осіб, звернених назустріч одна одній та виражених у різноманітних способах узгодження змісту договору [1].

До договорів про надання медичних послуг із застосування допоміжних репродуктивних технологій застосовуються загальні правила передбачені гл. 53 ЦК України «Укладення, зміна і розірвання договору» з врахуванням специфіки відносин, які виникають між сторонами при лікуванні безпліддя методом ДРТ.

У своїй більшості норми цивільного права, що визначають порядок укладення договорів, їх зміст, порядок виконання та відповідальності за невиконання або неналежне виконання, поширюються на будь-якого учасника цивільних правовідносин. Проте багато правил мають винятки, і в нашому випадку можна говорити про те, що певні договірні моделі поширюються лише на певне коло учасників. Більше того, у певних випадках законодавець чітко обмежує коло суб'єктів, які можуть брати участь у цих правовідносинах [2].

Вважається, що договір укладається за допомогою певних дій сторін договору, нормативно кваліфікованих способами укладення договору. В доктрині права способами укладення договору визнається нормативно врегульована система здійснення суб'єктами дій, через які досягається вільне і взаємне узгодження волі сторін договору. Залежно від критерію поділу виділяють різні способи укладення договорів. За способом узгодження змісту договору виділяють загальний, спеціальний і судовий порядок укладення договору [3].

Договір про застосування ДРТ, як похідний від договору про надання медичних послуг за характером формування волевиявлення укладається у неконкурентний спосіб, укладається на основі вільного волевиявлення, оскільки сторони розглядува-

ного договору погоджують на свій розсуд будь-які умови договору, які не суперечать законодавству.

При цьому, слід виходити з того, що, воля – це психічне регулювання поведінки, яка полягає у детермінованому і мотивованому бажанні досягти поставленої мети у виборі рішень, розробці шляхів, засобів і застосуванні зусиль для їх здійснення. Різносторонні інтереси суб'єктів тільки тоді перетворюються у договір, – коли воля його учасників збігається, стає єдиною, взаємоузгодженою [4].

В.В. Денисюк зазначає, що укладення договору складається із декількох етапів: спочатку необхідно досягнути домовленості по всім істотних умовах (консенсус); потім – надати йому необхідної юридичної форми (вчинення правочину). Такими є етапи укладення консенсуального договору. Якщо ж мова йде про реальний договір чи договір, який підлягає державній реєстрації, то у цю модель необхідно додати відповідно чи передачу речі, чи державну реєстрацію договору (правочину), або ж у певних випадках і те і інше [5].

Договори про застосування допоміжних репродуктивних технологій віднесені нами до категорії непоіменованих цивільних договорів, а тому наразі відсутня типова форма договорів даної категорії. Враховуючи те, що договір містить істотні умови договору та ті умови, щодо яких сторони досягли згоди, можна окреслити структуру типової уніфікованої форми договору про застосування ДРТ, яка повинна складатись із наступних структурних елементів: відомості про сторін; предмет договору; права та обов'язки сторін; вартість послуг, строки та порядок розрахунків; особливі умови; відповідальність сторін; заключні положення; реквізити сторін.

Звичайно ж кожен із зазначених розділів містить деталізуючу інформацію в межах надання послуги лікування безпліддя із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій.

За загальним правилом, договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною. При цьому, на договори про надання медичних послуг поширюється принцип свободи договору. Пацієнт сам може вибирати лікаря або медичний заклад. В свою чергу медичний заклад не завжди може відмовити пацієнту. Це стосується невідкладних випадків надання медичної послуги, а також у разі надання раніше тривалий час консультацій та медичних послуг.

Принагідно зазначимо, що договір про застосування ДРТ слід визнавати публічним договором, при якому медична установа, яка здійснює діяльність по наданню медичних послуг лікування безпліддя методом ДРТ, надає послуги відносно кожного, хто до неї звернеться. Відмова медичної установи від укладення договору при можливості надати споживачеві (пацієнту) відповідні послуги не допускається. При цьому, вважаємо, що пропозиція укласти договір може надходити не лише від медичної установи, яка уповноважена здійснювати відповідні медичні втручання з метою лікування безпліддя, а й від потенційного пацієнта, який звернувся до клініки за послугою та наполягає на укладенні договору з метою лікування безпліддя.

Однак вбачається, що для того щоб договір про застосування ДРТ було укладено однієї пропозиції замало, оскільки необхідно, щоб особа, якій адресується оферта дала згоду на прийняття пропозиції що надійшла.

У ході дослідження нами було виокремлено наступні етапи укладання договору про застосування допоміжних репродуктивних технологій:

1. Попереднє інформування фізичної особи про особливість медичної послуги,

що надаватиметься; 2. Отримання від фізичної особи-пацієнта письмово оформленої добровільної згоди на медичне втручання. 3. Досягнення згоди по всім істотним умовам договору; 4. Укладання договору.

Викладене, дає підстави для висновку про те, що укладання договору про застосування допоміжних репродуктивних технологій є нормативно визначеними і закріпленими взаємними діями сторін, де одною стороною виступає фізична особа, яка набуває статусу пацієнта, а з іншого – медична установа, заклад, які мають право на проведення лікувальних програм ДРТ, які направлені на визначення змісту договірних зобов'язань та їх безпосереднього виконання. Особливість порядку укладання (висування пропозиції від однієї сторони і подальше надходження згоди з від іншої сторони) договорів про застосування допоміжних репродуктивних технологій, полягає у тому, що пропозиція укласти договір може виходити не тільки від медичної установи, яка має право надавати передбачені законом медичні послуги лікування безпліддя методом ДРТ, а й від самого пацієнта, який, маючи проблеми з репродуктивними функціями, самостійно звертається до клініки.

Список використаних джерел:

1. Бородавський С.О. Укладання, зміна та розірвання договору в цивільному праві України: автореф. дис.на здоб. наук. ступ. канд. юр. наук: спец.12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Харків, 2005. 20 с.

2. Коренга Ю.В. Договір сурогатного материнства у сімейному праві України: автореф. ... дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2014. 20 с.

3. Дзера О.В. Цивільне право України. Особлива частина: URL: http://pidruchniki.com/1329120849748/pravo/poryadok_sposobi_ukladennya_dogovoru.

4. Ойгензихт В.А. Воля и волеизъявление (Очерки теории, философия и психология права). Душанбе: Дониш, 1983. С. 207.

5. Денисюк В.В. Порядок укладання цивільно-правового договору. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012, Вип.64. Розділ 2. С. 306.

